

Testovatelnost ve filosofii

Předpokladem každého testování je schopnost testujícího pochopit, oč při testování jde resp. má jít, a za druhé mít prostředky, které ono testování dovolují. Proto nelze říci (jak to říká např. Zrzavý), že to, co nelze testovat, do vědy nepatří. Kdyby tomu tak bylo, nebyla by věda možná, protože stojí na celé soustavě předpokladů, které testovat v pravém smyslu nelze – leč v „praxi“.

Takový vědec si však pod „praxí“ představuje něco velmi ochuzeného, totiž svou vlastní „vědeckou“ praxi se všemi návyky, které k tomu náležejí a které už nikdo „netestuje“, protože jsou „samozřejmé“. Tohle ovšem neplatí ve filosofii, která chce vždy znovu poznávat a rozpoznávat, co to vlastně dělá, když myslí, tj. co udělala, když začala pracovat s nějakou (zejména novou) myšlenkou. A neplatí to ani pro umělecké tvoření, kde to je nejpřesvědčivější. Když má umělec nápad, může jej „testovat“ jenom tak, že jej provede, že na jeho základě vytvoří dílo. A i když bude dílo málo zdařilé, ten nápad tam může probleskovat a inspirovat jiné tvůrce, kteří budou schopni ten nápad uplatnit lépe. Filosofický „nápad“ stojí někde mezi nápadem umělcovým a nápadem (hypotézou) některého vědce. Ověření, zda nápad byl dost nosný, není jinak možné, než že se ho někdo chopí a že jej provede, uplatní, uskuteční. A když ho někdo uskutečnit nedokáže, nebo dokonce když ten nápad vůbec nepochopí, neznamená to vůbec nic pro posouzení nápadu samého, ale ani pro posouzení nápadu někým již provedeného, uskutečněného (leďa po formální nebo technické stránce).

Zejména v umění a ve filosofii jsou nápady mimořádně důležité, protože bez nápadu upadá umělecké dílo do „machy“ a filosofie do pouhého komentování nápadů cizích (a to v tom lepším případě, když nejsou komentovány jen jednotlivé formule bez pochopení onoho „nápadu“, který k nim vedl).

(Písek, 030914-2.)